

Közigazgatási reform-területi léptékváltás

Pálné Kovács Ilona
MTA RKK, PTE BTK
Pécs, palne@rkk.hu

A múlt öröksége

- ◆ Centralizált állam
- ◆ Gyenge helyi önkormányzatok (szabad királyi városok kivételével)
- ◆ Erős megyék (változó szereppel)
- ◆ Integrált településigazgatás (kisközség/nagyközség, közös tanács)
- ◆ Gyenge civil/helyi társadalom

1990- a múltat eltörölni

- ◆ Fő értékek: szabadság, önállóság, helyi demokrácia
- ◆ Hatékonyság, professzionalizmus elfelejtődik
- ◆ A modell eltér a nyugat-európai trendektől

Önkormányzati értékek 22 évvel ezelőtt

- ◆ Szabadság = önállóság
- ◆ A polgárokhoz való közelség = minden település önkormányzat
- ◆ Demokratikus részvétel = „benne” lenni
- ◆ Széles felelősség = minden kompetenciát bármi áron
- ◆ Történelmi elégtétel = falufejlesztés

A struktúra szabályozása

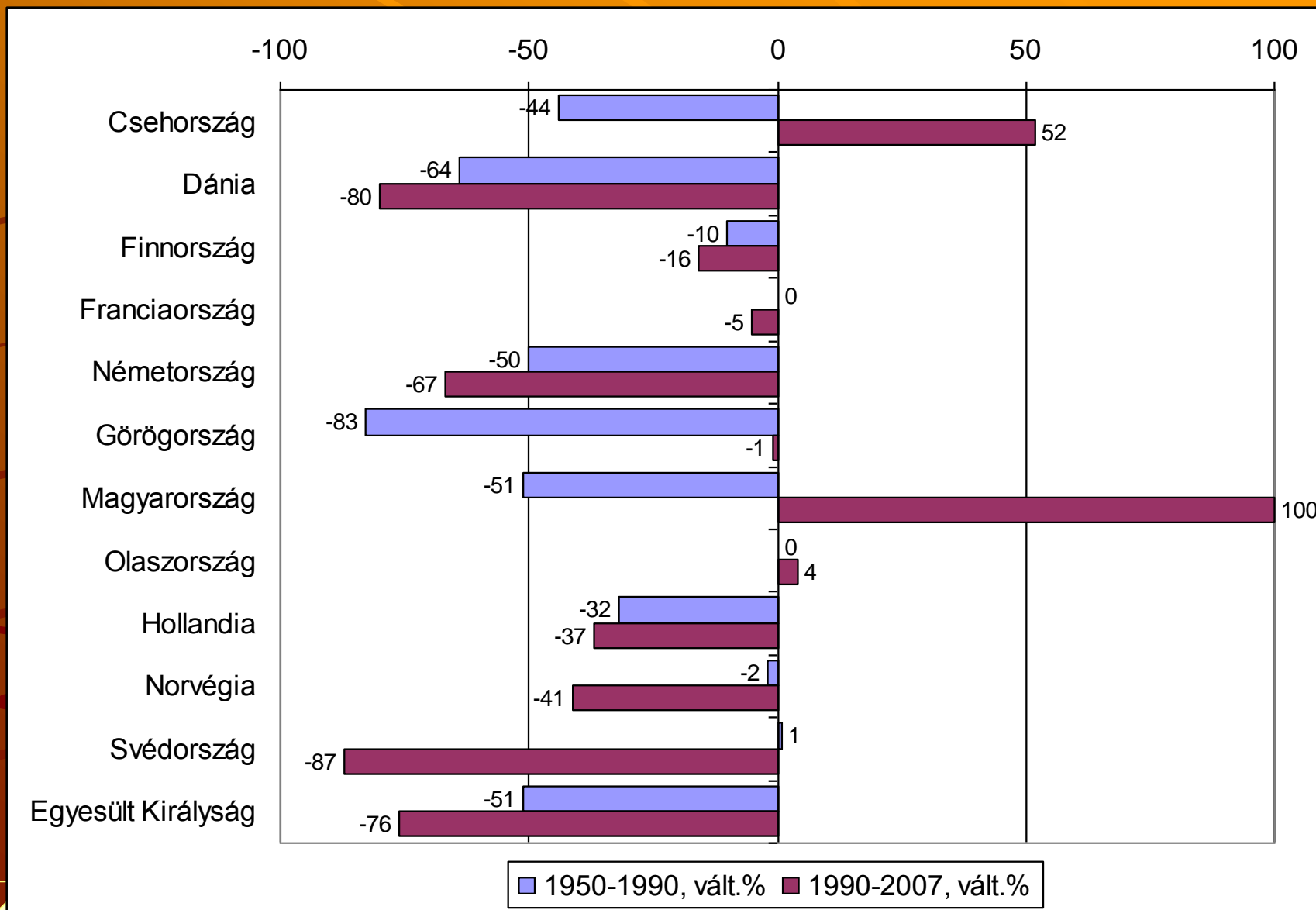
- ◆ Helyi önkormányzatok megduplázódása + további kiválások (80)
- ◆ A társulás jog, nem kényszer
- ◆ A megye száműzése majd államosítása

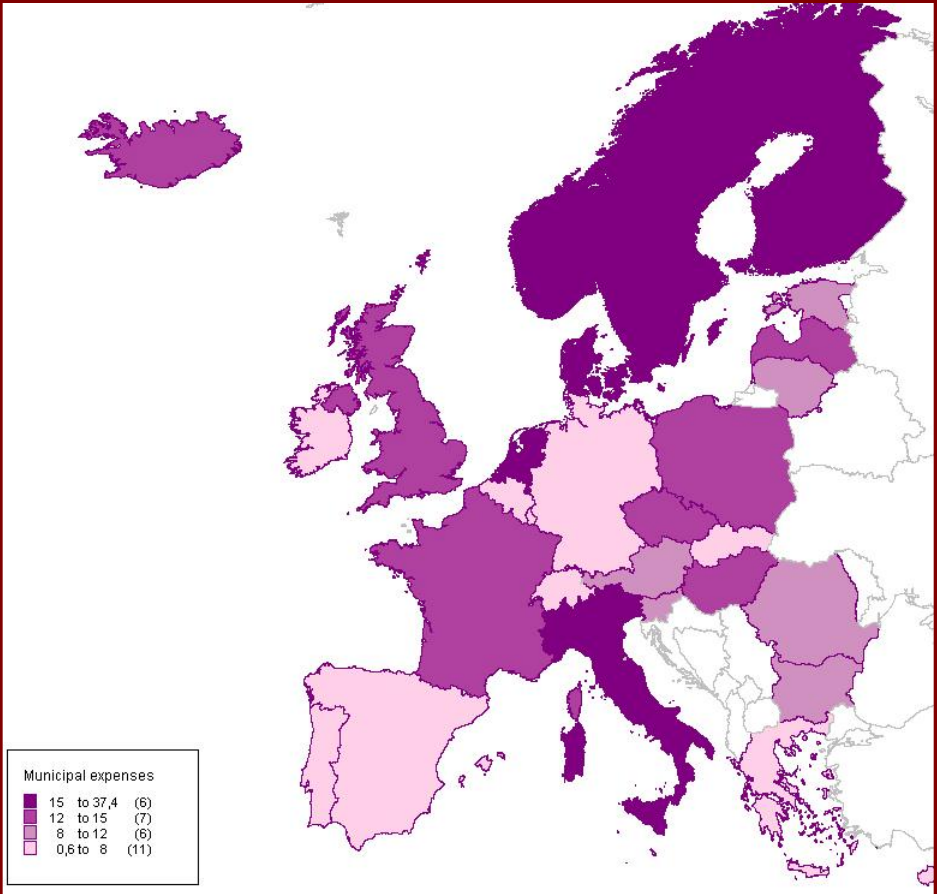
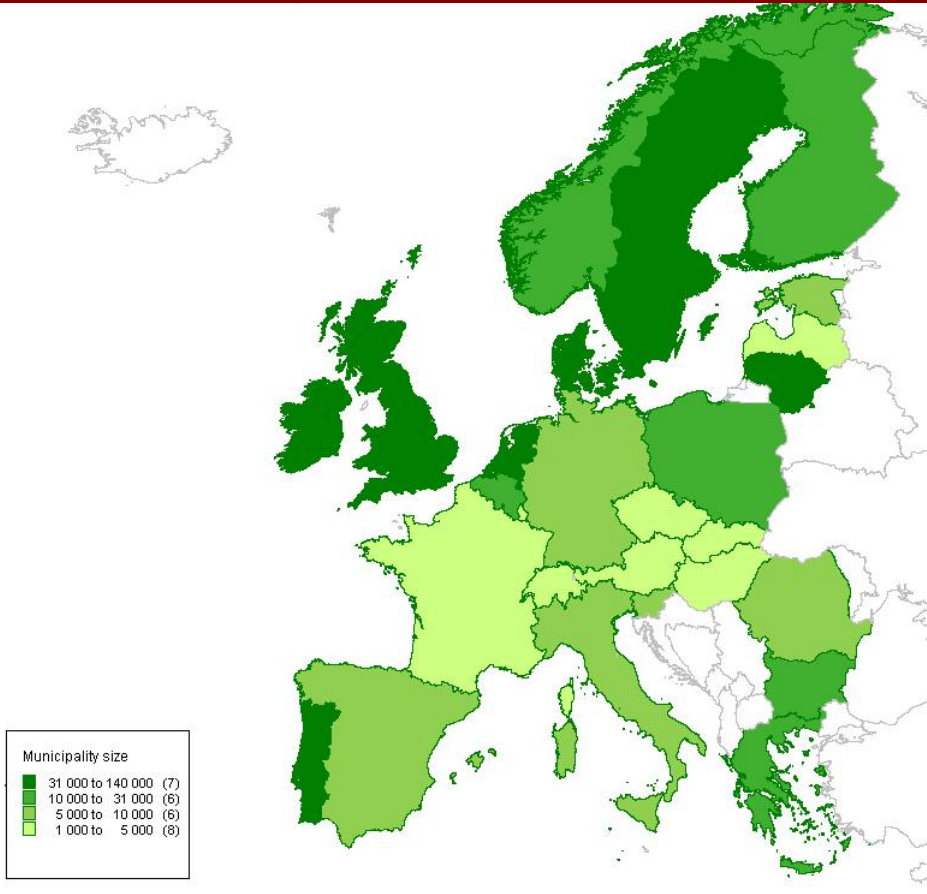

Homokóra szerkezetű hatalom

Az önkormányzatok számának változása 12 tagállamban

Önkormányzatok átlagos népessége

Legnagyobbak: Egyesült Királyság, Litvánia, Dánia, Írország, Hollandia, Portugália, Svédország, Bulgária

Önkormányzati költségek a GDP %-ában

Legnagyobbak: Dánia, Svédország, Finnország, Hollandia, Olaszország, Norvégia, Lengyelország, Egyesült Királyság

Ország	Szubnacionális közigazgatási egységek				Alsó középszint			NUTS beosztás		Helyi szint
	N	Név	Státusz*	Méret (ezer fő)	N	Név	Státusz*	NUTS 2	NUTS 3	
Ausztria	9	Bundesländer	Tagállam	912				9	35	2381 Gemeinden
Belgium	3	Régions	Tagállam	3468	10	provinces	Önkormányzat	10	43	589 Communes
Bulgária	28	Oblast	Dekoncentrált szerv	259				6	28	264 municipalities 3850 mayoralities
Cyprus	6	Districts	Dekoncentrált szerv	132					–	614 municipalities
Cseh Köztársaság	14	Kraje	Önkormányzat	730				8	14	77 okresy 6249 obec
Dánia	5	Regioner	Önkormányzat	1097					15	98 municipalities
Egyesült Királyság	37	Counties	Önkormányzat	1647				37	133	318 Communes 10679 Wards
Észtország	15	Maakonnad	Önkormányzat	87					5	227 municipalities
Finnország	6	Laanit	Dekoncentrált szerv	874	20	maakunnat	Társulás	5	20	82 Seutukunnat 446 Kunnat
Franciaország	26	Regions + DOM	Önkormányzat	2464	100	departments	Önkormányzat	26	100	36378 municipalities
Görögország	13	Periferies	Dekoncentrált	825	52	nomoi	Önkormányzat	13	51	1034 Dimoi
Hollandia	12	Provincies	Önkormányzat	1387				12	40	489 Gemeenten
Írország	8	Regional authority regions	Dekoncentrált	520	26	counties	Önkormányzat	2	8	3440 Wards
Magyarország	20	Megyék+Bp	Önkormányzat	497				7	20	3145 municipalities
Lengyelország	16	Województwa	Önkormányzat	2406	379	powiaty	Önkormányzat	16	45	2478 Gminy
Lettország	33	Rajoni	Dekoncentrált	68					6	536 pagasti
Litvánia	10	Apskritis	Dekoncentrált	357					10	60 Savivaldybe 515 Seniūnijos
Luxemburg	3	Districts	Dekoncentrált	162	13	cantons	Dekoncentrált		–	13 Cantons 118 communes
Málta	6	Distretti	Dekoncentrált	67					2	68 Kunsilli
Németország	16	Länder	Tagállam	5148	429	Kreise	Önkormányzat	41	439	13176 Gemeinden
Olaszország	20	Regioni	Önkormányzat	2907	110	provincia	Önkormányzat	21	103	8100 Comuni
Portugália	7	Regiões	Dekoncentrált	534				7	30	308 municipalities 4261 civil parishes
Románia	42	Judete	Önkormányzat	530				8	42	3136 comuna
Spanyolország	19	Comunidades	Önkormányzat	2131	50	Provincias	Önkormányzat	19	50	8108 municipios
Svédország	21	Län	Önkormányzat	431				2	21	290 Kommuner
Szlovákia	8	Kraje	Önkormányzat	682				4	8	79 okresy 2928 obec
Szlovénia	58	Upravne enote	Dekoncentrált	35					12	193 občine 6000 naselja
Átlag				1065						

Status: Az önkormányzatnak jelölt státusz mellett lehet egyidejűleg dekoncentrált szerv is. Esetenként a szám a fővárost is magában foglalja.

A következmény

- ◆ Autark törekvések falvakban és városokban
- ◆ A központi igazgatás expanziója területi szinten: dekoncentráció
- ◆ A központi irányítás deficitje (egyedi központi újraelosztási döntések, szakmai irányítás hiánya, 0 érdekérvényesítés, paternalizmus)

A korrekciók

- ◆ 1994-Okos Katica ajándéka a megyéknek, új község csak „nagy” lehet
- ◆ 1996- a területfejlesztésről szóló törvény- minden szinten szinte minden
- ◆ 1997- társulási törvény
- ◆ Permanens reform a dekoncentrált közigazgatásban

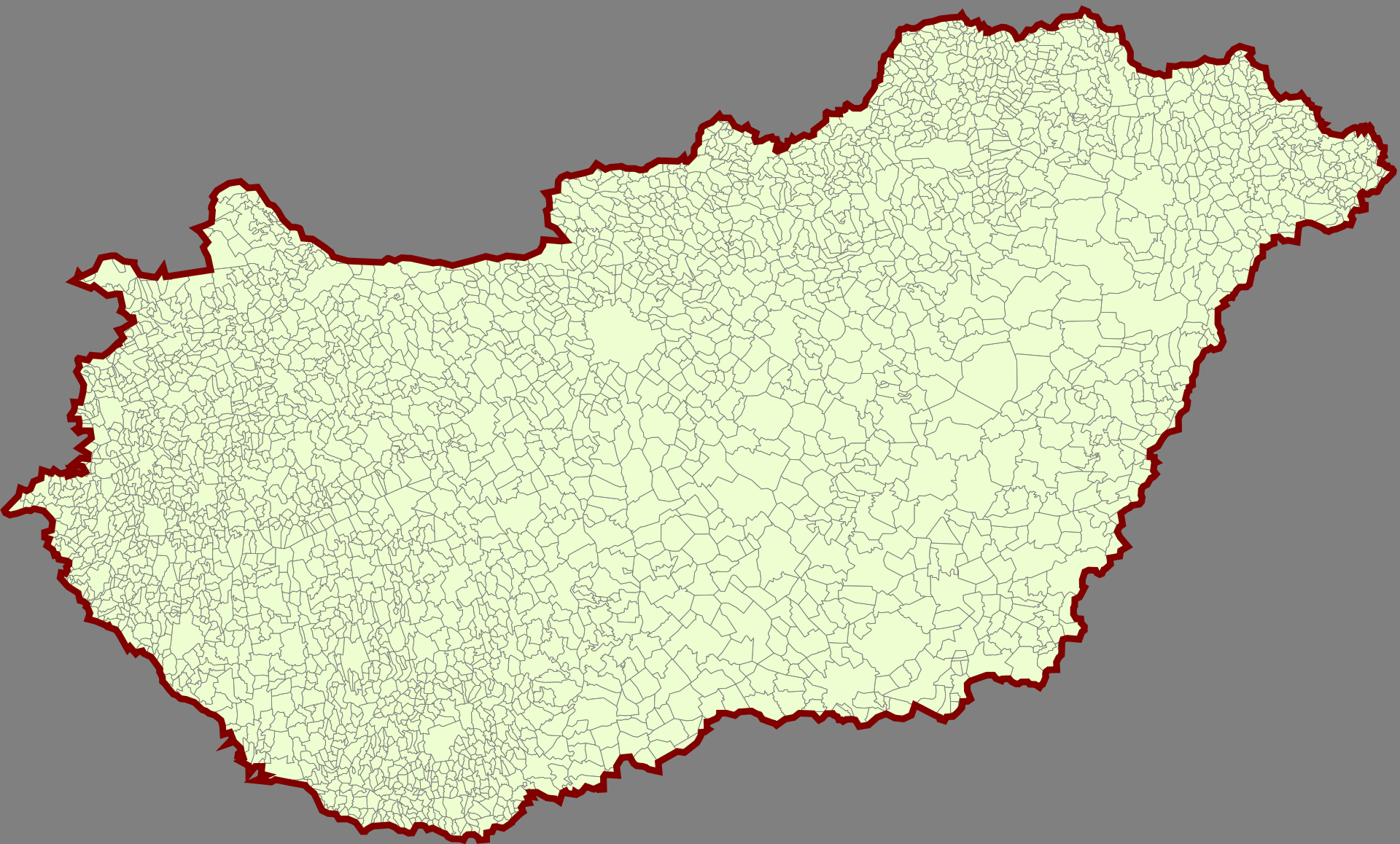

Az áttörés (?)

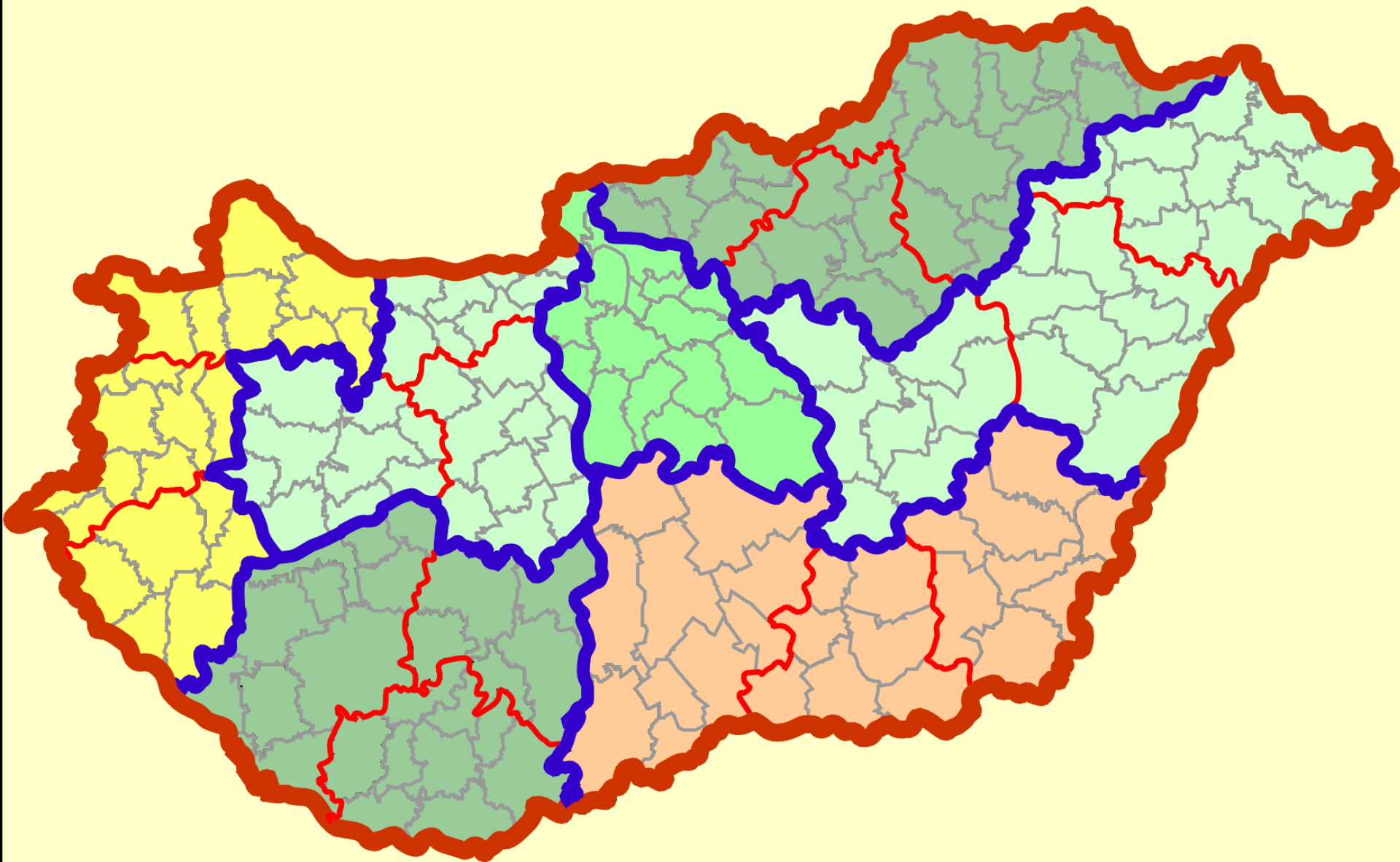
- ◆ 2002- kormányprogram: kistérség, régió- IDEA
- ◆ 2004- többcélú kistérségi társulások
- ◆ 2006- újabb reformkudarc, majd a dekoncentrált államigazgatás regionalizációja
- ◆ Európaizáció-Strukturális alapok centralizált irányítása (2004, 2007)

A településrendszer

NUTS beosztás

A működés tapasztalatai

- ◆ Elfogytak a tartalékok
- ◆ Pazarlás a működtetésben
- ◆ és ínség a modernizációt szolgáló fejlesztésekben
- ◆ Helyi demokrácia- elégedettség vagy fásultság?
- ◆ Középszintű dzsungel, exkluzív elithálózatok, megye kiüresedése
- ◆ SF menedzsmentje erősen centralizált

Mi a kudarcok oka?

- ◆ Akart-e a mindenkori központi hatalom decentralizálni?
- ◆ Képes-e kikényszeríteni a helyi társadalom a reformot (bottom up regionalizmus)
- ◆ Volt-e elég közpolitikai érv és evidencia a területi reformokhoz?
- ◆ Van-e reform-tudásunk és kapacitásunk?
- ◆ Kislépések vagy sokterápia?

Sokkterápia- 2010→

- ◆ Reformok szükségessége vitathatatlan
- ◆ Reformok lehetősége adott volt
- ◆ Új kormányzási filozófia (erős állam, kiábrándulás a neoliberais paradigmatából)
- ◆ Önkormányzatok érdekérvényesítési esélye csekély (állampolgárok is közömbösek)

A folyamat

- ◆ Kormányhivatalok, kormány megbízottak-2010
- ◆ Új alkotmány (megye berögzülése, önkormányzatok elsúlytalanodása)
- ◆ Új önkormányzati törvény (integráció, szorosabb ellenőrzés, csökkenő kompetenciák, feladatfinanszírozás)
- ◆ Területfejlesztés reformja: régiók, megyék új szerepben

Újra térképrajzolgatás?

- ◆ Járások (trójai faló?)
- ◆ Eltűnő kistérségek
- ◆ Mi lesz a régiókkal?
- ◆ Egyéni választókörizetek (megyei listák megszűnése)
- ◆ Városi reneszánsz?
- ◆ Községi mikro-körzetek?

Veszélyek

- ◆ Kiöntjük a fürdővízzel a gyereket
- ◆ Túl nagy állam
- ◆ Csökkenő területi identitás
- ◆ Kiürülő önkormányzati rendszer a kormányzás flexibilitását, alkalmazkodó képességét rontja
- ◆ Drasztikus reformok helyett kislépések, helyzetbe hozás, alkalmassá tétel

